5. Василенко А. Б. Методологічні основи формування комплексу світлових засобів в архітектурі житлових і громадських будівель [текст]: дис. ... д-ра архіт. Александр Борисович Василенко. Докт. дис. – К.: КНУСА, 2015. – 407 с.
6. Шуази О. Історія архітектури [текст] / Огюст Шуази / Пер. з франц.: в 2 т. Том перший: (архітектура античного світу). – Изд. 2-е, испр. і доп. – М.: Изд-во Всесоюзная Академия архитектуры, 1937. – 631 с.
7. Искусство стран и народов мира. Архитектура. Живопись. Скульптура. Графика. Декоративное искусство: [краткая худ. энцикл.]: в 5 т. Т. 1: Австралия – Египет [текст]. – М.: Сов. энцикл., 1960. – 694 с.
8. Советский энциклопедический словарь [текст] / [гл. ред. А. М. Прохоров. – Издание 2-е]. – М.: Сов. энцикл., 1982. – 1600 с.
9. Театр в Эпидавре в ансамбле святилища Асклепия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.1000mest.ru/teatr_epidavr (дата обращения: 03.06.2020).
10. Театр Диониса в Афинах [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.sputnik.com/ru/athens/sights/teatr-dionisa/info> (дата обращения: 03.06.2020).

УДК 72.03

doi: 10.31650/2519-4208-2020-20-148-157

СИМВОЛІКА ТРОЯНД В САДОВО-ПАРКОВОМУ МИСТЕЦТВІ РІЗНИХ ІСТОРИЧНИХ ЕПОХ

«Три речі розпалюють уяву:
троянда, що розпускається з бутону,
жінка, яка прийняла запрошення,
істина, що відкриває свої таємниці».
Сеші Сан

Кадурина А. О., кандидат архітектури, доцент, доцент кафедри ботаніки
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
e-mail: antonina308kadurina@gmail.com, ID ORCID: 0000-0001-9615-4191

Анотація: Стаття присвячена трансформації символіки троянд в садах різних історичних епох. Можна побачити, як трансформувалася символіка квітки в залежності від філософії і культурних цінностей суспільства. В садах Стародавньої Греції троянда символізувала естетику, думки про життя та смерть, у Стародавньому Римі – розкіш та красу, в ранньому Середньовіччі – божественну любов і милосердя, у пізньому Середньовіччі – служіння дамі серця, в епоху Ренесансу – вічність і таємниці, у Новий час – мову любові, а у Новітній час – естетичний відпочинок та насолоду. За допомогою історичного методу проаналізовано етапи трансформації символіки троянд в різні історичні періоди. Індуктивний метод дозволив перейти від аналізу символіки троянд в кожній епосі до узагальнення, виявлення закономірностей, зв'язку культурного життя суспільства за участю в ньому троянд. Графо-аналітичний метод розкрив особливості створення різних типів садів з трояндами з урахуванням тенденцій стилів і часу. Таким чином, вивчено, як трансформувалася символіка троянд, їх роль і художньо-естетична подача в садах і парках з давніх-давен до наших днів.

Ключові слова: троянди, символіка, культурологія, садово-паркове мистецтво, історичні епохи.

СИМВОЛИКА РОЗ В САДОВО-ПАРКОВОМ ИСКУССТВЕ РАЗНЫХ ИСТОРИЧЕСКИХ ЭПОХ

Кадурина А. О., кандидат архитектуры, доцент, доцент кафедры ботаники
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
e-mail: antonina308kadurina@gmail.com, ID ORCID: 0000-0001-9615-4191

Аннотация: Статья посвящена трансформации символики роз в садах разных исторических эпох. Можно увидеть, как трансформировалась символика цветка в зависимости от философии и культурных ценностей общества. В садах Древней Греции роза символизировала эстетику, мысли о жизни и смерти, в Древнем Риме – роскошь и красоту, в раннем Средневековье – божественную любовь и милосердие, в позднем Средневековье – служение даме сердца, в эпоху Ренессанса – вечность и тайны, в Новое время – язык любви, а в Новейшее время – эстетический отдых и наслаждение. С помощью исторического метода проанализированы этапы трансформации символики роз в разные исторические периоды. Индуктивный метод позволил перейти от анализа символики роз в каждой эпохе к обобщению, выявлению закономерностей, связи культурной жизни общества с участием в нем роз. Графо-аналитический метод раскрыл особенности создания различных типов садов с розами с учетом тенденций стилей и времени. Таким образом, изучено, как трансформировалась символика роз, их роль и художественно-эстетическая подача в садах и парках с давних времен до наших дней.

Ключевые слова: розы, символика, культурология, садово-парковое искусство, исторические эпохи.

SYMBOLISM OF ROSES IN LANDSCAPE ART OF DIFFERENT HISTORICAL ERAS

Kadurina A. O., candidate in architecture, associate professor, associate professor of the Department of Botany
Odessa National University named after I. I. Mechnikov
e-mail: antonina308kadurina@gmail.com, ID ORCID: 0000-0001-9615-4191

Abstract.

Background. Rosa, as the "Queen of Flowers" has always occupied a special place in the garden. The emergence of rose gardens is rooted in antiquity. Rose is a kind of "tuning fork" of eras. We can see how the symbolism of the flower was transformed, depending on the philosophy and cultural values of society. And this contributed to the various functions and aesthetic delivery of roses in gardens and parks of different eras. Despite the large number of works on roses, today there are no studies that can combine philosophy, cultural aspects of the era, the history of gardens and parks with symbols of the plant world (in particular roses) with the identification of a number of features and patterns.

Objectives. The purpose of the article is to study the symbolism of roses in landscape gardening art of different eras.

Methods. The historical method helps to trace the stages of the transformation of the symbolism of roses in different historical periods. The inductive method allows you to move from the analysis of the symbolism of roses in each era to generalization, the identification of patterns, the connection of the cultural life of society with the participation of roses in it. Graph-analytical method reveals the features of creating various types of gardens with roses, taking into account trends in styles and time.

Results. In the gardens of Ancient Greece, the theme of refined aesthetics, reflections on life and death dominated. It is no accident that in ancient times it was an attribute of the goddesses of love. In antiquity, she was a favorite flower of the goddess of beauty and love of Aphrodite

(Venus). In connection with the legend of the goddess, there was a custom to draw or hang a white rose in the meeting rooms, as a reminder of the non-disclosure of the said information. It was also believed that roses weaken the effect of wine and therefore garlands of roses decorated feasts, festivities in honor of the god of winemaking Dionysus (Bacchus). The rose was called the gift of the gods. Wreaths of roses were decorated: statues of the gods during religious ceremonies, the bride during weddings. The custom of decorating the floor with rose petals, twisting columns of curly roses in the halls came to the ancient palace life from Ancient Egypt, from Queen Cleopatra, highlighted this flower more than others. In ancient Rome, rose gardens turned into huge plantations. Flowers from them were intended to decorate palace halls during feasts. In Rome, a religious theme was overshadowed by luxurious imperial greatness. It is interesting that in Rome, which constantly spreads its borders, a rose from a "female" flower turned into a "male" one. The soldiers, setting out on a campaign, put on pink wreaths instead of helmets, symbolizing morality and courage, and returning with victory, knocked out the image of a rose on shields. From roses weaved wreaths and garlands, received rose oil, incense and medicine. The banquet emperors needed so many roses, which were also delivered by ships from Egypt. Ironically, it is generally accepted that Nero's passion for roses contributed to the decline of Rome. After the fall of the Roman Empire, rose plantations were abandoned because Christianity first associated this flower with the licentiousness of Roman customs. In the Early Middle Ages, the main theme is the Christian religion and roses are located mainly in the monastery gardens, symbolizing divine love and mercy. Despite the huge number of civil wars, when the crops and gardens of neighbors were violently destroyed, the only place of peace and harmony remained the monastery gardens. They grew medicinal plants and flowers for religious ceremonies. During this period, the rose becomes an attribute of the Virgin Mary, Jesus Christ and various saints, symbolizing the church as a whole. More deeply, the symbolism of the rose was revealed in Catholic life, when the rosary and a special prayer behind them were called the "rose garden". Now the rose has become the personification of mercy, forgiveness, martyrdom and divine love. In the late Middle Ages, in the era of chivalry, roses became part of the "cult of the beautiful lady." Rose becomes a symbol of love of a nobleman to the wife of his heart. Courtesy was of a socially symbolic nature, described in the novel of the Rose. The lady, like a rose, symbolized mystery, magnificent beauty and temptation. Thus, in the Late Middle Ages, the secular principle manifests itself on a par with the religious vision of the world. And in the Renaissance, the religious and secular component are in balance. The theme of secular pleasures and entertainments was transferred further to the Renaissance gardens. In secular gardens at palaces, villas and castles, it symbolized love, beauty, grace and perfection. In this case, various secret societies appear that choose a rose as an emblem, as a symbol of eternity and mystery. And if the cross in the emblem of the Rosicrucians symbolized Christianity, then the rose symbolized a mystical secret hidden from prying eyes. In modern times, secular life comes to the fore, and with it new ways of communication, for example, in the language of flowers, in particular roses. In the XVII–XVIII centuries. gardening art is becoming secular; sesame, the language of flowers, comes from Europe to the East. White rose symbolized a sigh, pink – an oath of love, tea – a courtship, and bright red – admiration for beauty and passionate love [2]. In aristocratic circles, the creation of lush rose gardens is in fashion. Roses are actively planted in urban and suburban gardens. In modern times, rose gardens carry the idea of aesthetic relaxation and enjoyment. Many new varieties were obtained in the 19th century, during the period of numerous botanical breeding experiments. At this time, gardening ceased to be the property of the elite of society and became publicly available. In the XX–XXI centuries. rosaries, as before, are popular. Many of them are located on the territory of ancient villas, palaces and other structures, continuing the tradition.

Conclusions. So, we followed how the symbolism of roses was transformed, their role and artistic and aesthetic presentation in gardens and parks of different eras. But one thing is invariable – the rose was and remains the queen of flowers. It symbolizes love and beauty at all times.

Key words: roses, symbolism, cultural science, landscape art, historical eras.

Постановка проблеми. Троянда – одна з найпопулярніших квіток, яка згадується в легендах і міфах давнини. Згідно з переказами, майбутня «королева квітів» росла в Раю без шипів і отримала їх після гріхопадіння людини. Такі троянди ми можемо побачити на мініатюрі Бертольда Фуртмейера (рис. 1). Будучи однією з найбільш улюблених квіток в садово-парковому мистецтві, вона пройшла довгий шлях трансформації в історії і символіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання символіки і міфопоетики щодо світу рослин, зокрема троянд, висвітлювалися такими авторами, як В. М. Рошаль [9], В. В. Похльобкін, В. Андрєєва, Г. Бідерман, О. В. Сладкова [10], Дж. Тресіддер, В. Є. Багдасарян, К. Корольов [4], Р. Маккалістер [8] та ін. За дослідженнями в галузі історії садово-паркового мистецтва видані праці: О. Б. Сокольської [11], В. В. Дормидонтової [2], С. С. Ожегова [6], М. В. Фірсової [12] та ін. Культурологічні аспекти суспільства, філософію різних історичних епох розглядали в своїх роботах: І. В. Круть та І. М. Забелін [5], В. С. Єгоров, М. Н. Росенко, П. В. Алексєєв та А. В. Панін [1], Б. Рассел [7], Л. С. Клейн [3] та ін.

Однак на сьогоднішній день відсутні дослідження, які можуть зв'язати разом філософію, культурологічні аспекти епохи, історію садів і парків з символікою світу рослин (зокрема троянд) з виявленням ряду особливостей і закономірностей. Для цього необхідно застосувати історичний, індуктивний та графо-аналітичний методи наукових досліджень.

Мета і завдання статті. *Мета статті:* вивчити символіку троянд в садово-парковому мистецтві різних історичних епох.

Для досягнення мети були поставлені такі **завдання**:

1. вивчити трансформацію символіки троянд крізь століття, починаючи з давнини;
2. виявити місце і роль «цариці квітів» в садах і парках різних епох;
3. проаналізувати, яке місце займала троянда в культурному житті суспільства в різні історичні періоди.

У Стародавній Греції троянда уособлювала серце світу, центр світобудови і космічну, божественну любов. Не випадково, що в давнину вона була атрибутом богинь любові. В античності вона була улюбленою квіткою богині краси і кохання Афродіти (Венери). Трояндою Купідон підкупив бога тиші, щоб припинити чутки про невірність богині. Саме звідси пішов звичай малювати або вивішувати білу троянду в залах засідань, як нагадування про нерозголошення інформації. Все, що говорилося «sub rosa» (під трояндою), повинно було зберегтися в таємниці [8]. Крім цього, вважалося, що троянди послаблюють дію вина і тому гірляндами з троянд прикрашалися бенкети, свята на честь бога виноробства Діоніса (Бахуса). Звичай прикрашати пелюстками троянд підлоги, обвивати в'юнками трояндами колони в залах прийшов в античне палацове життя зі Стародавнього Єгипту, від цариці Клеопатри, що виділяла цю квітку серед інших (рис. 2). В Єгипті троянди присвячувалися богині Ізіді, символізуючи чисте кохання.

У Стародавній Греції напіврозпущений бутон троянди асоціювався з кубком, наповненим еліксиром життя (рис. 3). А розквітла квітка уособлювала смерть. Тому троянди на святах, Розаліях, розкидали на могилах і вирощували їх при склепах. При цьому квітка символізувала вічну весну і воскресіння [9]. Але батьківщиною троянди по праву можна вважати Персію, країну, яка поставляла прекрасні квіти в усі країни Східного і Античного світу в давнину. Геродот (V ст. до н. е.) і Теофраст (III в. до н. е.) давали докладний опис троянд. Троянда вважалася даром богів. Вінками з троянд прикрашалися статуї богів під час релігійних церемоній, наречені під час весільних урочистостей.

В Римі релігійна тема була затьмарена розкішною імперською величчю. Давньоримські бенкети не знали собі рівних за розкошами. Під час бенкетів імператора Нерона купол його палацу розсувався за допомогою спеціальних механізмів і тисячі пелюсток троянд сипалися на голови гостей. Невипадково пелюстки троянд символізували

зниженість. Фраза «всіпати шлях трояндами» означала зробити життя людини більш легким і безтурботним. Зали із трояндами, в яких відбувалися розкішні бенкети, добре показано на картинах Сера Лоуренса Альма Тадема (рис. 4, 5). Цікаво, що в Римі, який постійно поширював свої кордони, троянда з «жіночої» квітки перетворилася в «чоловічу». Воїни, висуваючись в похід, одягали замість шоломів трояндові вінки, що символізували моральність і мужність, а повернувшись з перемогою, вибивали зображення троянди на щитах [10, с. 4].

Трояндові сади в Римі будувалися такими величезними за площею, що вони змагалися з «хлібними» полями. Гігантські розарії (Rosetum), розташовані в Пестумі, славилися своїми теплицями і турботливим доглядом. Практичне мислення римлян, які росли в основному корисні плоди, овочеві, лікарські рослини, на трояндах дало збій. Імператорам для бенкетів потрібно було стільки троянд, що їх доставляли також кораблями з Єгипту [11]. У садах деяких будинків, наприклад, в будинку Панси, вирощувалися цілі плантації квітів, в тому числі троянд, на продаж. Вони висаджувалися не на клумбах, а на грядках. З троянд плели вінки і гірлянди, отримували трояндову олію, пахощі і ліки. Процес виготовлення парфумів та гірлянд детально показаний на фризі з амурами будинку Вітіїв. За іронією долі загальноприйнятою є думка, що пристрасть Нерона до троянд сприяла занепаду Риму. Після падіння Римської імперії плантації троянд виявилися покинутими, тому що християнство спочатку асоціювало цю квітку з розбещеністю римських звичаїв [6, с. 12].

Однак вже в 800-му році імператор Карл Великий видав інструкцію з управління маєтками, в якій давав розпорядження з сільського господарства і садівництва. Згідно з документом, крім лікарських трав, в саду обов'язково повинні були висаджуватися троянди. Це було дивним нововведенням, бо сади Середньовіччя відрізнялися вкрай скромними розмірами і жорсткою, утилітарною, раціональною планувальною структурою.

Зважаючи на величезне число міжусобних воєн, коли посіви і сади сусідів люто знищувалися, єдиним місцем спокою і гармонії залишилися монастирські сади [5]. У них вирощувалися лікарські рослини і квіти для проведення релігійних церемоній. У цей період троянда стає атрибутом Діви Марії, Ісуса Христа і різних святих, символізуючи церкву в цілому. Більш глибоко символіка троянди розкрилася в католицькому побуті, коли чотки і особлива молитва за ними були названі «розарій». Тепер троянда стала уособленням милосердя, всепрощення, мучеництва і Божественної любові [9]. Часто Мадонна зображувалася на тлі стін або альтанок саме з трояндами (рис. 6, 7). Частини троянди символізували: стебло з листям – радість, шипи – печаль, квітка – славу. Список рослин для садів, створений ще Карлом Великим, переписувався і поширювався по всіх монастирях Європи. Багато чернечих орденів спеціально займалися садівництвом і городництвом. При цьому кожна деталь в садах трактувалася ними символічно, нагадуючи про «божественне зарядження», і зокрема троянда, – про духовну, тілесну чистоту і милосердя [4].

Підвищений інтерес до троянд відродився в епоху Середньовіччя разом з Хрестовими походами. Лицарі, повертаючись додому зі Сходу, привозили все нові сорти цих квітів [1]. В епоху пізнього Середньовіччя з появою культу «прекрасної дами» троянда стає символом любові дворянина до жінки його серця. Куртуазна любов носила соціально-знаковий характер, описаний в «Романі про Розу». Дама, як троянда, символізувала таємничість, розкішну красу і спокусу. Таким чином, в пізньому Середньовіччі світське начало проявляється вже нарівні з релігійним баченням світу [7]. З'являються сади біля замків. Вони були невеликими, закритими, з чіткою планувальною структурою і були покликані втілювати в собі уявлення про рай, який тішив всі почуття людини [2].

В умовах жадливої антисанітарії і поганих запахів, які панували всюди, особливо цінувалися квіти з приємним ароматом. І перше місце серед квітів і кущів, завезених лицарями зі Сходу, займали троянди. «Рожевий сад» став одним з улюблених мотивів середньовічного живопису, символізуючи райську насолоду, красу і піднесену любов [11].

У таких садах вели бесіди, читали книги, музикували, танцювали і грали в різні ігри. Тема світських радощів і розваг була перенесена далі в сади епохи Відродження [3]. При цьому в результаті активних археологічних розкопок в цей час багато відомостей про сади було запозичене з праць Стародавнього Риму. Сад став більш архітектурним і міфологічно наповненим за змістом. В італійських терасованих садах знаті домінуючу роль грали камінь (скульптури, гроти та ін.). В поєднанні з зеленню весь сад являв собою певне театралізоване дійство, в якому були задіяні 5 органів почуттів [2]. Паралельно з античними статуями сади продовжували поповнюватися різними привізними сортами троянд.

У XV столітті в Англії троянда стає символом 30-річної війни Червоної і Білої троянд, зображених на гербах Ланкастерів і Йорків (рис. 8). В той же час чимало лож і таємних товариств обирали троянду своїм символом, наприклад, ложа франкмасонів і товариство розенкрейцерів. І якщо хрест в емблемі розенкрейцерів символізував християнство, то троянда – містичну, захovanу від чужих очей таємницю та вічність (рис. 9). В іконографії і садах при монастирях троянда служила символом Граалю і страстей Христових [4; 9]. А в світських садах при палацах, віллах і замках вона символізувала любов, красу, витонченість і досконалість. Символічне порівняння небесної і земної любові, з трояндою в центрі композиції, відображено в картині Тиціана (рис. 10). Тема любові і світських залицянь мовою квітів домінувала в цей і наступний період (рис. 11).

Так «Сад любові» в садах замку Вілландрі у Франції, представлений чотирма партерами зі стриженням самшитом та квітами, зображував алегорії любові (рис. 12). Це любов: пристрасна – з ураженими серцями і яскраво-червоними квітами; романтична – з серцями, язиками полум'я і рожевими квітами; трагічна – зі шпагами і червоним кольором крові, пролитої на дуелях, і любов-адюльтер з віялами, любовними записками і жовтими квітами, що символізували подружні зради.

Таким чином, саме на межі XVI–XVII ст. квіткова колористика набуває найважливіше значення в плані символіки. У XVII–XVIII ст. садово-паркове мистецтво стає світським, зі Сходу в Європу приходить сезам, мова квітів. Біла троянда символізувала зітхання, рожева – клятви в любові, чайна – залицяння, а яскраво-червона – захоплення красою і пристрасну любов [2]. В аристократичних колах в моду входить створення пишних розаріїв. Троянди активно висаджуються в міських і замських садах. А в XVIII ст. внаслідок активної торгівлі з екзотичними країнами в Європу стали проникати нові сорти троянд з Китаю та Індії. Це період абсолютизму, коли сади (особливо у Франції) стають відображенням абсолютної влади монарха. У регулярних, симетричних, розташованих на рівній площині французьких садах троянди набувають особливої популярності, прикрашаючи найскладніші композиції мереживних, набірно-орнаментальних квіткових партерів [6]. Вражає своєю геометричною правильністю та красою парк Багатель в Парижі, створений за підтримки графа д'Артуа (рис. 13). Багато нових сортів було отримано в XIX столітті, в період численних ботанічних селекційних експериментів.

В цей час садівництво перестало бути надбанням еліти суспільства і стало загальнодоступним. Це ми можемо побачити на прикладі саду Клода Моне та в його картинах із зображенням троянд (рис. 14).

У XX–XXI ст. розарії, як і раніше, популярні. Багато з них знаходиться на території старовинних вілл, палаців та інших споруд, продовжуючи традиції [11].

<p>Рис. 1. Древо життя і смерті. Мініатюра Бертольда Фуртмейєра в молитовнику єпископа Зальцбурзького, 1481 р.</p>	<p>Рис. 2. Антоній і Клеопатра. Худ. Сер Лоуренс Альма Тадема, 1883 р.</p>	<p>Рис. 3. Спогади. Худ. Джон Вільям Горвард, 1910 р.</p>

<p>Рис. 4. Троянди Геліогабала. Худ. Сер Альма-Тадема Лоуренс, 1888 р.</p>	<p>Рис. 5. Каракалла і Гета. Худ. Сер Лоуренс Альма Тадема, 1907 р.</p>

<p>Рис. 6. Мадонна з сунницею, Верхнерейнська Майстер, близько 1425 р.</p>	<p>Рис. 7. Мадонна в альтанці з троянд. Худ. Стефан Лохнер, 1448 р.</p>	<p>Рис. 8. Війна Червоної і білої троянд. Йорки і Ланкастери.</p>

Рис. 9. Роза
розенкрейцерів

Рис. 10. Любов небесна і Любов земна. Худ. Тіціан, 1514 р.

Рис. 11. Концерт біля фонтану.
Французька школа, 1570 - 1580 рр.

Рис. 12. Сад любові в садах замку Вілландрі.
Арх. Жак Андруе Дюсерсо. Франція, XVI - XVIII ст.

Рис. 13. Парк Багатель в Парижі. Франція.
Донатор граф д'Артуа, 1775 р.

Рис. 14. Троянди в саду Хосхеде.
Худ. Клод Моне, 1876 р.

Рис. 15. Римський міський розарій Roseto Comunale,
Арх. Марія Гейм Сенні, 1932 р.

Рис. 16. Сад-розарій на Квітковому шоу
в Челсі. Арх. Дж. Томпсон, 2016 р.

Так міський римський розарій (Roseto Comunale) на схилах Авентина перед руїнами Палатинського пагорба розташований на місці давньоримського храму богині світу рослин, Флори (рис. 15).

Музеї троянд створені в різних країнах Європи: музей Шато-де-Колома (Бельгія), музей троянд в Бад Наухайм (Німеччина), музей троянд в Грізі-Сюін (Франція) та ін. Широко відомі розарії: Сервантеса в Барселоні (Іспанія), Вестфаленпарк в Дортмунді (Німеччина), Жана Дюпона в Орлеані та ін. До оригінальних садів-розаріїв останнього часу належить сад архітектора Джона Томпсона, представлений на Квітковому шоу в Челсі в 2016 році (рис. 16).

Висновки.

1. У всі часи троянда уособлювала любов і красу, але з рядом відмінностей і акцентів. Троянда символізувала:

- серце світу, естетичну красу і таємницю в Стародавній Греції;
- тілесну любов і насолоду в Стародавньому Римі;
- божественну любов і милосердя в ранньому Середньовіччі;
- світську куртуазну любов-гру в пізньому Середньовіччі;
- красу, досконалість і таємницю в епоху Відродження;
- витонченість, красу і флірт в Новий час;
- естетику і досконалість в Новітній час.

2. У садах і парках різних історичних епох троянда була представлена таким чином:

- в камерних садах житлових будинків і біля храмів, склепів в Стародавній Греції;
- в садах при палацах, віллах і на величезних плантаціях в Стародавньому Римі;
- в закритих монастирських садах (раннє Середньовіччя);
- в розаріях при замках (пізнє Середньовіччя);
- в садах вілл вельмож (Ренесанс);
- в палацових садово-паркових ансамблях (Новий час);
- в громадських парках і індивідуальних садах городян (Новітній час).

3. Функціональне призначення троянд в садово-парковому мистецтві в культурному житті суспільства:

- культ античних божеств (Давня Греція);
- бенкети, розваги і насолоди (Древній Рим);
- релігійні християнські церемонії, свята, служби (раннє Середньовіччя);
- культ прекрасної дами, тема лицарства (пізнє Середньовіччя);
- містичні, ритуальні церемонії в таємних товариствах (Ренесанс);
- світські раути, бали, придворний етикет (Новий час);
- відпочинок та естетична насолода (Новітній час).

Саме з «цариці квітів» відкривається величезний пласт досліджень по символіці рослинно-квіткових мотивів в садово-парковому мистецтві і архітектурі. «Мова квітів» трансформується від епохи до епохи. З площини садів вона плавно переходить в архітектурно-художній декор будівель. У кожному архітектурному стилі домінує свій «набір» рослин, який найбільш повно розкриває його філософію. Так, кам'яні вікна-троянди в архітектурному декорі будівель прикрашали фасади готичних храмів, розкриваючи божественну гармонію світобудови. Вони символізували світло Євангелія і присутність Бога в матеріальному світі. А гірлянди, фестони і вінки з троянд найбільшою популярністю користувалися в архітектурно-художньому декорі стилю рококо, уособлюючи щедрість серця, благородство, ніжність, серцеву прихильність і самовіддану великодушність. Таким чином символіка троянд в садах знаходить своє продовження і в архітектурі.

Часи змінюються... Але троянда, як була, так і залишається «царицею квітів», символізуючи любов та красу. І, як і раніше, актуальні рядки Річарда Шерідана: «Пройдемо в сад? Я покажу вас трояндам».

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев П. В., Панин А. В. Философия / П. В. Алексеев, А. В. Панин. 3-е издание. – Москва: Проспект, 2005. – 604 с.
2. Дормидонтова В. В. История садово-парковых стилей: учебное пособие для вузов. – М.: Архитектура - С, 2003. – 203 с.
3. Клейн Л. С. История антропологических учений. – СПб.: Изд-во С.-Петерб. ун-та, 2014. – 744 с.
4. Королев К. Энциклопедия символов, знаков, эмблем / состав. К. Королев. – М.: Эксмо; СПб.: Мидгард, 2007. – 608 с.
5. Круть И. В., Забелин И. М. Очерки истории представлений о взаимоотношении природы и общества / Предисл. Б. С. Соколов, Р. С. Карпинская. – М.: Наука, 1988. – 416 с.
6. Ожегов С. С. История ландшафтной архитектуры: Краткий очерк. – М.: Стройиздат, 1993. – 240 с.
7. Рассел Б. История западной философии / Б. Рассел. – Москва: Миф, 1993. – Т. I. – 512 с.
8. Рой Маккалистер. Все о растениях в легендах и мифах. СПб.: ТОВ «СЗКЕО«Кристалл»», 2007. – 192 с.
9. Рошаль В. М. Полная энциклопедия символов / состав. В. М. Рошаль. – М.: АСТ; СПб.: Сова, 2007. – 515 с.
10. Сладкова О. В. Полная энциклопедия знаков и символов / О. В. Сладкова. – и М.: АСТ: Астрель, 2010. – 319 с.
11. Сокольская О. Б. История садово-паркового искусства: учебник для вузов. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 350 с.
12. Фирсова М. В. История садово-паркового искусства: учебное пособие. – Новосибирск: Золотой колос, 2014. – 96 с.

UDC 72.03

doi: 10.31650/2519-4208-2020-20-157-166

DEVELOPMENT OF ANTIQUE COLONY CITIES OF THE BLACK SEA IN THE HELLENISTIC PERIOD

Plahotny G., Candidate of Technical Sciences, Associate Professor of the Department Architectural Structures

Varych A., senior lecturer of the Department Architectural Structures

e-mail: varich09@gmail.com, ID ORCID: 0000-0001-6807-1479

Chub O., assistant of the Department Architectural Structures

Odessa State Academy of Construction and Architecture

Abstract: a brief description of the origins of historical and architectural education and the development of Greek colonial cities on the shores of the Black Sea (Pontus of Euxinus), who lived during the Hellenistic period. The analysis of the phenomena that influenced the formation of ancient colonial cities is carried out. This is due to the geological work of the sea changing the contours of the coast, as well as the influence of the Black Sea currents. This influenced the features of trade and economic relations of the colonial cities. Thus the shortest sea path was routed from Tauric Chersonesos to Kallatis and Hercules, which shortened the sea route by several times due to the associated current. The presence of deep bays created favorable conditions for sailors, which attracted Greek immigrants.

Architecture was an important factor of influence and a means of spreading Greek culture in policies and subordinate local areas. Urban development was similar to the construction of the